

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarje«

v Ljubljani, Breg številka 12.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamna številka stane 1:25 D.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 5 Din mesečno. Za Nemčijo 6 Din; za drugo inozemstvo in Ameriko 7 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

Oglasi po dogovoru.

Proletarci vseh dežel, združite se!

V Ljubljani, v soboto, 11. avgusta 1923.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Proračun mestne občine ljubljanske.

V svojih sejah dne 31. julija in 2. avgusta 1923 je občinski svet ljubljanski obravnaval in sprejel mestni proračun za drugo polletje 1923. S tem sklepom se zopet spravi proračunsko leto s koledarskim letom v soglasje. Prejšnji občinski svet je sklepal zaradi neugodnih gospodarskih razmer proračune tudi za krajše dobe in tako je bil predzadnji proračun sprejet za drugo in prvo polletje dveh koledarskih let.

Proračun, ki je bil sprejet na teh dveh sejah, velja za polletno dobo ter je iz njega le deloma razvidna tendenca komunalne politike sedanega občinskega sveta, dočim utegne novi proračun, ki se bo sestavljal za leto 1924 dobiti že precej drugačno, današnjim razmeram bolj odgovarjajoče lice. Reforme v komunalnem gospodarstvu so veliki problemi, ki se ne dajo rešiti v dveh ali treh mesecih.

Kljub mnogoštevilnim polenčkom, ki jih mečejo demokrati in zajedničarski gospodje, posebno „narodni socialisti“ novemu občinskemu svetu, ki je šele pred nekaj meseci prevzel občinsko upravo, pod noge, je pa pokazala razprava o proračunu, da ima sedanji občinski svet žilavo voljo, da spravi občinski voz v tiste moderne komunalne politike in modernega komunalnega gospodarstva. Kritika, ki so jo vodili opozicionarci pod vodstvom „narodnih socialcev“, je bila vodena, a kolikor je bila konkretna, je šla proti ukrepom občinskega sveta, ki se tičejo socialnega vprašanja.

V proračun so prišle postavke, na katere je delovno ljudstvo zamačalo v prejšnjem občinskem svetu, ko so mu še gospodje demokrati vladali v občini. Omenimo le nekaj takih postavk. Mestna občina je zidala štiri stanovanjske hiše, v katerih je prostora za nad 70 rodbin. Nastopili so gospodje proti mestni mestnici v interesu ljubljanskih mesarjev, čeprav ve vsak otrok, da bi bila danes mestna aprovizacija v velikem obsegu prav potrebna, če bi občina razpolagala s potrebnimi glavniciami.

Zlasti pa očitajo ti manjšinski gospodje, da se sedanji občinski svet

zavzema za centralizacijo knjigovodstva vsega mestnega gospodarstva, češ, da se mora gospodarstvo elektrarne, plinarne in vodovoda ravnati po statutih teh podjetij. To so besede, ki jih govori manjšina skozi okno za ulico. Toda za vsakogar je jasno, da je centralizacija občinskega gospodarstva potrebna. Zaradi take centralizacije ne trpi poslovanje, pač pa pridobi s tem, in evidenca je boljša, kakor, če je gospodarstvo razmetano po raznih kotih občinske uprave. Občinska uprava tvori le v celoti celoto, v kateri so združeni interesi občanov v splošnem popolnoma enako.

V proračunu je zlasti pomembna postavka za socialno politiko in higijeno v znesku Din 1.437.239. Ta postavka sama znaša skoro eno šestino celotnega proračuna.

Celotni proračun za drugo polletje znaša Din 9.082.989. Primanjkljaj znaša 1.276.702, ki se pokrije z različnimi davki, zlasti z **zvišanjem obdavčenja bank in velepodjetij**. Za šolstvo votira proračun Din 883.472, za ceste in ulice, kar je z ozirom na ureditev zanemarjenih cest in zaposlenost delavstva nujno potrebno, je proračunjen znesek Din 2.382.178. Mestna uprava (splošna) pa velja v pol letu Din 2.430.853 (plače uslužbenstva).

Danes je končno še težko izreči sodbo o socialnem efektu tega proračuna, vsekakor so pa to početki komunalne politike, ki stremi z vso doslednostjo za tem, da se uredi komunalno gospodarstvo čim pravičnejše in v interesu onih slojev, ki jih zastopa v prvi vrsti sedanji občinski svet.

Kratka doba delavskega zastopstva v ljubljanskem občinskem svetu nam že jasno dokazuje, da se da tudi v občini pozitivno in smotreno delati za izboljšanje socialnega položaja občanov. Jasno je, da se reforme izvedejo le ob požrtvovalnosti zastopstva v občinskem svetu, enako pa tudi ob požrtvovalnosti občinstva za dalekosežne probleme in ob zaupanju do uprave, ki uresničuje te reforme in ustanove, za katere prej ni bilo v občinskem svetu nikdar nikakršnega smisla.

Še nekaj pripomb k celjski konferenci.

H konferenci, ki se bo vršila v nedeljo dne 12. t. m. v Celju, smo že povedali nekatere misli. O potrebi take konference nismo dvomili zadnjič, pa tudi ne dvomimo danes. Naslednje pravimo celo, da je že skrajni čas, da se prične akcija, ki **pravi predpogoje za konsolidacijo socialističnega pokreta v Sloveniji**. Od vseh strani čujemo samo psovane proti voditeljem gibanja na eni strani in na drugi strani pa odločno zahtevo, da se preneha z orgijami razdiranja. Javno mnenje socialističnega delavstva v Sloveniji je po našem mnenju zrelo, da sprejme vsakršno pošteno zedinjevalno akcijo, ki ima idejno podlago, z zadovoljstvom na znanje.

Vsekakor se pa nam zdi, kakor smo že zadnjič omenili, da bodi ta konferenca idejno organizatorična, to je, posvetovanja naj se vrše v prvi vrsti le o tem, kako je pripravljena idejna podlaga za konsolidirano stranko in kakšna naj bo nadaljna akcija za konsolidacijo.

Predložen bo konferenci tudi nov pokrajinski statut. Nam se zdi predlaganje takega statuta **preuranjeno**, ker ima SSJ itak statut, ki odgovarja tudi našim potrebam. Na drugi strani pa se bojimo, da bo sklenjen nov statut s preozkega vidika, ki utegne ovirati namene akcije s tem, da napravi nove smernice ter otežkoči nadaljnje delo za konsolidacijo.

Po našem mnenju ima konferenca le dve nalogi. Prva je idejna baza, druga izvolitev pripravljalnega pokrajinskega odbora z najširšimi pooblastili v okvirju programa in statuta stranke.

Ako stranka na konferenci opravi ti dve svoji nalogi iskreno, stori že svojo dolžnost ter smemo pričakovati, da bo nje bodoče delo za razvoj celotnega tozadevnega vibanja uspešno in ne bo naletelo na prevelike ovire, ker bodo organizacije videli v akciji pošteno dobrohotnost in resno voljo.

Zgodovina napak.

Napredek razumemo v smislu, da je bilo tisto, kar smo imeli v prošlosti, napačno ali slabo, pa se trudimo, da uredimo stvari boljše, kakor so bile ali kakor so sedaj. Vsa zgodovina človeštva je polna napak, vsak vladar, vsaka vlada, vsaka religija je podvržena napakam. To je zato, ker je človek kot posameznik podvržen zmotam. Vsevednosti ni, v nezmožljivost papeža celo katoličani več ne verjamemo. Ker je človeški razum še slabo razvit, tudi družba ne more biti boljša kot je, dokler ne bomo ljudje boljši, to je bolj razumni in logično bolj človeški kakor smo danes.

Napake delajo vsi ljudje, vse stranke, vse vlade. Toda med napako in napako je vendar razlika. Lenin je v nekem govoru lani dejal, da prav rad priznava napake, ki jih je delal in jih še dela sovjetski režim. Toda vse te napake so malenkost v primeri z eno samo ogromno napako, ki jo je napravil mednarodni kapitalizem in imperializem samo z versajlsko pogodbo. In medtem, ko se nova Rusija uči iz napak, dela mednarodni kapitalizem nove napake in ne skuša popraviti starih. Pogubno versajlsko pogodbo izvaja naprej, kar ne more voditi drugam, kakor v nove krize, v večanje gospodarskega kaosa, v novo svetovno vojno.

Socialisti so od vsega začetka obsodili takozvane mirovne pogodbe, sklenjene po zadnji vojni, in med temi pogodbami je versajlska pogodba najbolj obsurdna. Socialistom se danes pridružujejo v zahtevi za razveljavljenje versajlske pogodbe tudi tisti liberalni elementi, ki znajo čitati zgodovino. Od kraja so imeli up, da bodo zavezniški državni držali svojo besedo, ki so jo dali premaganim državam in človeštvu. Toda vse obljube so se razpršile v prazen nič, militarizem je pričel s svojo staro igro in kajzerizem je nadomestil francoski imperializem.

Francija igra danes lopovsko igro proti Nemčiji. Zasedla je po naravnih zakladih in industriji najbogatejše nemške kraje, v katerih provocira domače prebivalstvo, mu deli ukaze in ga ponižuje. Vi, Nemci, ste premaganci, mi smo zmagovalci in imamo pravico diktirati, vi pa ubogati. Če nam boste pokorni, če se ne boste upirali, smete pričakovati milost. Ako ne, ostanemo tu. — kdo ve, koliko časa... morda za zmerom.“ Tako nekako izgleda situacija. Francija se izgovarja, da je izvedla svoj vpad v Nemčijo, ker slednja ne drži svoje besede, to je, ker ne odračunava točno blaga in zlata kot vojno odškodnino na določene obroke. To je pa le deloma vzrok. Glavni vzrok je, da hoče Francija — imperialistična, reakcionarna Francija — držati nemško ljudstvo in s tem nemško državo k tlom, da jo izkrvavi in s tem oslabi do skrajnosti, da ne bi mogla nikdar več s svojimi armadami, s svojo industrijo ogroziti slavne francoske domovine.

Kapitalistične vlade niso delale še nikdar poprej napak v tako velikem obsegu kakor sedaj. Roparski mir na vseh koncih in krajih je prinesel bedo vsemu evropskemu ljudstvu. Mesto kooperacije med deželami se je naselila mednje ljubosumnost, zavist, zapiranje mej, oboroževanje, intrigriranje in pripravlanje na nove

rope. Industrija je zastala, draginja narašča, denar je brez vrednosti. Posledice takega stanja pa ne trpe vlade, kapitalisti in vsa druga bogataška golazen, ampak ljudstvo, tisto ljudstvo, ki je odvisno za svoje preživljanje od dela na polju, v rudnikih in industriji. To ljudstvo, in ne ministri, je izročeno bedi in negotovosti. Nihče ne ve, kaj mu prinese jutrišnji dan.

Ena izmed največjih napak današnjih kapitalističnih vlad je sabotaza, ki jo vodijo napram Rusiji. Odrekajo priznanje njenemu režimu, da si ni nobenega drugega, niti ni najmanjšega izgleda, da bo sedanji padel in ga nadomestil drugi, tak, ki bi ugajal stari diplomaciji v Parizu in Londonu ter diletantski diplomaciji v Washingtonu. Bedastoča je diktirati kakih dežel, kako vlado mora imeti, ako je ljudstvo prizadete dežele ne mara. In rusko ljudstvo ne mara take vlade, kakršno ji vsiljuje Pariz, London, Washington in Tokio. Toda posledice te diplomatske blokade ne trpi samo rusko ljudstvo, ampak ves svet, posebno še Evropa.

Rusija danes še ni idealna dežela; to še dolgo ne bo. Carizem ji je predolgo gospodoval, da bi se mogla povzpeti kvišku tako hitro, kakor bi mi želeli. Tudi mnogi eksperimenti novega režima ji niso bili v prid. Ampak ti so pokazali, kako se ne sme delati, da se bodo dosegli hitrejši, pozitivnejši uspehi. Kapitalistične vlade niso niti najmanj upravičene dajati Rusiji očitke. Same so zakrivilo toliko umazanosti v teku zadnjih par let in povzročile toliko gorja, da bi se morali razni ministri in ves vladajoči režim studiti samemu sebi.

Priznanje ruske vlade bi bil en pogoj k mirnejšemu razvoju Evrope in k gospodarski rekonstrukciji. Drugi pogoj, nič manj važen oziroma še važnejši, pa bi bil razveljavljenje imperialističnih „mirovnih“ pogodb in ustvariti kompromisne pogodbe, v kolikor so take pogodbe v današnjem sistemu sploh mogoče.

Ampak imperialisti, ki se proglašajo za varuhe civilizacije, tirajo svojo pogubno igro naprej. Čutijo, da je nekaj narobe, da je veliko napačnega, pa mislijo, da se bo z novimi konferencami ublažilo nasprotja. Sklicali so washingtonsko konferenco za omejitev oboroževanja, toda proračuni držav, ki so se udeležile te konference, dokazujejo, da se troši za militarizem veliko več kakor kedaj poprej. Amerika, ki ob vsaki priliki naglašja nasprotstvo militarizmu, postaja militaristična sila, in to tako prikrito, da ljudstvo, ki itak nič ne misli, tega niti ne opazi. Japonska izboljšuje z največjo naglico svoj militaristični aparat na morju, na suhem in v zraku. Isto dela Anglija, o Franciji pa ni vredno izgubljati besedi. Militarizem ima v slednji odločujočo besedo in o kakih pravičnih, razsodnih politikah francoske vlade ni niti govora.

Sledila je genovska konferenca, ki je končala z istim fiaskom, pravzaprav še z večjim, kakor washingtonska. Nato se je komedija nadaljevala v Haagu, ki se je tudi zaključila kot komedija. V Parizu in Londonu so konferirali ministriški predsedniki zavezniških vlad, in ker so prihajali na posvetovanja vsak s svo-

jimi grabežkimi načrti, niso nikdar vada med roparji.

Medtem se je v Mali Aziji vršila ves čas vojna v malem obsegu, ki bi bila sicer pred letom 1914 smatrana za veliko vojno in ves svet bi govoril o njej, v kateri je Grčija podlegla. Na posredovanje zaveznikov je bilo sklenjeno med Turki in Grki premirje, in nekaj časa za tem so pričeli z „mirovno“ konferenco v Lausanne. Ampak, je že tako, da se grabežka diplomacija ničesar ne nauči in ničesar ne pozabi. Isto igro, kakor v Versaillesu, igrala je v Lausanne. Če ni šlo povsem gladko, je to pripisati trmoglavosti Turkov, kar ima svoj izvor v tem, da je tudi Rusija prisotna. Gre se za olje, rude in za morską pota. Navidezno pa se kregajo, kje naj bo sedež patriarha grške ortodoksne cerkve, za interese narodnostnih manjših, posebno Armencev, za reformiranje turških sodišč in take reči. V resnici so oljni vrelci glavni predmet nesoglasij, kajti nad njimi bi radi dobili kontrolo Angleži kakor Francozi, Amerika in drugi kapitalistični interesi raznih dežel.

Kapitalistični sistem pomeni napredek v primeri s fevdalizmom, toda je vendar napaka. Bila je potrebna, kakor je v razvoju potrebno vse, kar neizogibno pride. Iz te napake smo se naučili, da je treba zgraditi nov družabni sistem, socializem. Ker pa mora družba za tak sistem stopnjevatje dozorevati, vremo sedaj, ko je kapitalizem na vrhuncu svoje moči, pa tudi na vrhuncu svojih napak, v novi sistem, v katerega se kapitalizem polagoma pretaplja. Ta proces bo vzel dolgo dobo, tudi če postane-

jo vse vlade že jutri socialistične, kar pa se ne zgodi.

Človeštvo živi v mizeriji vsled svojih napak. Pada na bojiščih in v industriji pod težo izkoriščevalnega sistema vsled svojih napak. Ta napaka je neznanje. Vlade, ki so na krmilu, imajo svojo moč od večine ljudstva. Ene so jo dobile potom glasovnice, druge drugače. Režimi so vedno odsev večine ljudstva v posrednih deželah.

Velikanska morija in uničevanje na debelo ni izučilo ljudskih množic, da bi znale iztrebiti vzroke za militarizem. Nasprotno so vojni, boje se uničevanja in na glas in potihem protestirajo proti novim vojnim nevarnostim. Kje so vzroki za vojne, militarizem in potlačevanje, pa mase še ne vedo. Toda spoznanje vendar prihaja: enemu sledi drugo. Male skupine resnično zavednega, inteligentnega delavstva in izobražencev so pionirji družbe bodočnosti. Mase, tiste mase, ki služijo vladajočim kastam kakor igralcem žoga, te se znajo od časa do časa razburiti. Toda so kljub temu vendar podlaga, na kateri stoji današnji kapitalizem. Četudi je vsled svojih lastnih napak izrabljan. Čimbolj se izpopolnjuje človek v pravega človeka, tim slabši postaja temelj današnjega družabnega reda, ki je odsev brutalnosti, sebičnosti, zavisti in pohlepa, ki so svojstva človeka. Ti instinkti se morajo umakniti človečnosti. To umikanje se vrši počasi, zato tudi socializem ne pride čez noč. Potrudi se sam spremeniti v človeka in potem postani apostol za človeštvo med drugimi ljudmi. S tem pripravljaj pot iz družbe samih napak v popolnejšo družbo. „Proletarec“.

En dolar — sedem milijonov mark.

„Po gladkih trančnicah pojde iz kapitalističnega družabnega reda v socialistični družabni red.“ Tako je mislila pred svetovno vojno nemška socialna demokracija in čakala, da zavozji v raj socializma.

Ob strani so pa stali nekateri dalekovidni sodrugji, ki so često opozarjali, da se vendarle utegne pri tej vožnji pripetiti kakšna nezgoda. Ne meneč se za te opomine, so vozili nemški socialisti naprej do 4. avgusta 1914. Takrat pa so glasovali za vojne kredite. In tu je skočil vlak s tira tako katastrofalno, da je ob nesreči ostal le še kup razvalin, ki so jih previdni sodrugji zbrali in jim zaklicali:

„Niste poznali zlobnosti kapitalističnih atentatorjev, sedaj jih poznate?“

In mnogo se jih je oglasilo, ki so rekli:

„Res je, kdor hoče socializem, ta mora biti za razredni boj!“

In teh, ki so tega mnenja, je danes v Nemčiji največ.

Sodrugji reformisti pa so pisali dalje v svojem časopisju fine, izpilje-

ne in bleščeče polirane članke, ki so jih pa čitali le malomeščani in uradništvo: ti pa vsi skupaj niso nikdar niti sanjali, da pride čas, ko bo ponosna in bogata Nemčija morala plačati za en dolar 7 milijonov mark ter da bo s tem krušna košara obešena tako visoko, da jo bodo dosegli samo še tisti, ki so tračnice izpodkopali.

Med njimi je tudi nekaj takih, ki delajo lestvo iz ruskega lesa, da splezajo do krušne košare, toda čim hočejo pograbit košaro, se jim polomi lestva in telebnejo na tla. Tudi ti so podobni onim, ki so hoteli voziti po gladkih trančnicah v socialistično družbo, kajti tudi ti ne opažajo, da stopajo po trilih klinih lestve.

Previden in energičen mora biti tisti, ki hoče voziti onega, ki ustvarja socialistični družabni red, pa tudi dalekviden, da vidi vsaj do prve postaje, in ta je:

Socializacija premogokopov, železnic, železa, električne sile itd., to je ključ do prve postaje, tudi za nas v Jugoslaviji. **Ig. M.**

Strokovne organizacije v Jugoslaviji.

Vprašanje delavskih strokovnih organizacij v Jugoslaviji je aktualno že nad tri leta. Gre za to, ali se naj ustvarijo centralistične strokovne organizacije, ali pa naj te organizacije tvorijo pokrajinske organizacije, ki stopijo med seboj v zvezno razmerje.

To vprašanje je bilo jedro večletnega boja, posvetovanj in konferenc. Solidnejše organizacije niso zaupale centralizmu, ker so bile strokovne organizacije po nekaterih krajih preveč pod političnim vplivom jugoslovanskega komunizma in po svojem ustrojstvu nesolidne ter preveč na razpolago političnim eksperimentom. Vrhutega boj med strokovnimi organizacijami ni bil načelen, marveč le oseben, obrekovalen, torej razkrajalen ter naravnost umerjen proti propadu z ozirom na socialne in politične razmere v državi.

Te razmere so se danes znatno izboljšale. Strokovne organizacije v celi državi so dobile solidnejše oblike. Že nekaj organizacij je izvedlo centralizacijo, tiste pa, ki je še niso pripravljajo teren, da se tudi zblizajo in ustvarijo naši mentaliteti in

našim razmeram primerne strokovne centrale.

Iz razvoja političnih in strokovnih organizacij se da sklepati, da je bilo „radikalno“, ali pravzaprav kričaško delavsko gibanje v strokovnih in političnih organizacijah podpirano in negovano od meščanskih elementov in meščanskih strank, dasi je težko povedati, kje je pravi izvor te protidelavske politike.

Vsakdo mora to izprevideti sam, če pomisli, da je takozvano „radikalno“ gibanje povzročilo med delavstvom velik kaos, ker ni bilo radikalno v dejanjih, da je oslabilo proletarski pokret, v ta namen, da je buržoazija napravila izjemne zakone, podaljšala delavnik ter vzkrátila druge socialne uredbe, ki si jih je bilo delavstvo že priborilo.

Uspeh teh bojev je torej dokaz, da je bilo klanje v delavskih vrstah vprizorjeno namenoma in v interesu buržoazije.

Te napake delavstvo večinoma že uvideva. Le v posameznih slučajih se še posreči posameznim škodljivcem organizacij, da v strokovne

organizacije zaneso nezaupanje in prepire, ki pa danes ne morejo imeti več tistega škodljivega vpliva, kakor so ga imeli minula leta.

Vsem tem škodljivim pojavom se ognemo najlažje, če osnujemo za celo državo centralistične organizacije na solidni podlagi, programatično in taktično po merah, ki jih še danes priznava zlasti srednjeevropski pokret strokovnih organizacij.

Predvsem se pa morajo strokovne organizacije otresti onih elementov, ki hočejo v strokovnih organizacijah razkol in prepire. Strokovna organizacija mora postati za vsakega delavca nedotakljiva sveti-

nja ne le zaradi njegovega socialističnega ali delavskorazrednega stališča, marveč tudi zaradi tega, ker more braniti svoje interese le z močno organizacijo. Zavedati se mora vsak strokovno organizirani delavec, da je človek, ki razbija delavsko organizacijo ali podkupljen ali pa nespameten. To zavesti mora imeti vsak strokovno organizirani delavec, pa se buržoazija in nje agenti ne bodo mogli več iztrati z njo.

In tedaj, ko prodere v vse delavske vrste ta zavesti, bo v naši državi izvedena močna in eventualno tudi centralistična strokovna organizacija.

SOCIALNA POLITIKA.

Pregled socialnega zavarovanja v inozemstvu po najnovjšem stanju.

(Konec.)

Italija je razširila in izmenjala zakonoma od 23. avgusta 1917 ter od 20. in 24. marca 1921 obvezno zavarovanje za slučaj nezgode na vse osebe, zaposlene pri poljedelstvu in gozdnem gospodarstvu ter pri ribolovu. Z ukaz-zakonom z dne 21. aprila 1919 je uvedla splošno obvezno zavarovanje za slučaj onemoglosti in starosti, ki je stopilo v veljavo dne 1. julija 1920. Ta zakon je sedaj precej izpremenjen z ukazom od 27. oktobra 1922, razglašenim v Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia. V prihodnje se morejo dovoljevati nepopolne pokonjine po dovršenem 60. letu starosti — normalna meja starosti znaša 65 let — vsem zavarovancem, a ne samo, kot doslej, osebam, zaposlenim v obrtjih, ki so zdravju škodljivi. — Meja dohodkov, do katere so nameščenci in ostali delojemalci zavezani zavarovanju, je zvišana za prve od 3600 Lir na 9000 Lir, a za druge od 360 na 800 lir. Mesečna podpora 50 lir, katero se je glasom dosedanjih predpisov izplačevalo šest mesecev samo vdovi ponesrečenca, ki je umrl pred prejemanjem pokojnine, ali otrokom, starim izpod 15 let, se sme sedaj izplačevati tudi otrokom izpod 15 let starim, katerih mati je obolela ali ponesrečila oziroma umrla pred prejemanjem pokojnine; enako za delo nesposobnemu vdovcu take žene. Žene, katere vsled možitve niso več obvezno zavarovane, a so vplačale najmanj 24 prispevkov, imajo po novem zakonu, ako so nesposobne za delo ter so dovršile 55. leto starosti, pravico do pokojnine, odgovarjajočo njihovim svoječasno vplačanim prispevkom. Dne 9. aprila t. l. je sprejela poslanska zbornica predlog vlade, ki se nanaša na reformo zavarovanja za slučaj materinstva. Glasom tega sklepa se poviša podpora za porodnice od 40 na 100 lir, po zavarovanki plačana letna premija se poviša od ene na tri lire, državna podpora za vsak slučaj zavarovanja od 12 na 18 lir.

V Norveški je z zakoni z dne 15. junija 1917, 23. julija 1918 in 10. decembra 1920 razširjeno obvezno zavarovanje za slučaj bolezni na družinske člane zavarovanca; z zakonom z dne 10. decembra 1920 razširjeno je zavarovanje za slučaj nezgode s priključitvijo ribičev. Poslanski zbornici (stortingu) je predložen zakonski osnutek o zavarovanju za slučaj starosti in onemoglosti.

V Poljski je predpisano obvezno zavarovanje za slučaj bolezni z zakonom od 19. maja 1920. Zavarovanju so zavezane vse osebe, zaposlene na podlagi delovnega ali službenega razmerja brez razlike spola; osebe, ki zastopajo delodajalce in katerih letna plača presega 30.000 mark, se lahko oproste obveznosti zavarovanja. Zakon nudi zavarovancem in njihovim družinam brezplačno zdravniško pomoč in zdravila, hranarino v višini 60 odstotkov povprečne dnevne mezde, babiško podporo ter pogrebno.

V Rusiji se razširja socialno zavarovanje glasom najnovjših predpisov, katere vsebuje zakon o delu v čl. 175. in 192., XVIII. del, razglašenim z naredbom od 9. novembra 1922,

na vse delavce, ki so zaposleni v državnih, javnih, društvenih, koncesionalnih, zakupniških, raznih gospodarskih ali privatnih podjetjih, zavodih ali privatnih osebah, brez ozira na vrsto in trajanje zaposlenja ter brez ozira na višino dohodkov. Prispevki za zavarovanje, katerih višina se določa na podlagi zaslužka ter škodljivosti za zdravje in nevarnosti podjetja, se plačujejo izključno samo po delodajalcem, ki zapoljuje nameščence ter se delojemalcu nikakor ne smejo odtrgati od plače. Podpora znaša pri začasni nesposobnosti za delo brez ozira na vzrok nesposobnosti najmanjši faktični zaslužek, katerega je prejemal bolnik pred nastopom delovne nezmožnosti, ter se izplačuje do usposobljenja za delo ali do ugotovitve invalidnosti. Podpora za porodnice in babice se izplačuje ženam, ki delajo telesno, za čas 8 tednov, a ženam, katere vrše kak drug posel, pa za čas 6 tednov pred in po porodu. (Jugoslovanska reakcija hoče s svojim zakonom o zavarovanju delavcev lede porodnic biti še bolj socialna, nego sovjetska Rusija. Že ve, zakaj! Op. ured.) Poleg tega se izplačuje pri porodu do datek na podporo v višini povprečnega mesečnega zaslužka za nabavo stvari, potrebnih za nego dojenčka in podpore za dojenčka v višini ene četrtrine označenega zaslužka mesečno za dobo devetih mesecev po porodu. Pogrebna se izplačuje v višini povprečnih stroškov za pogreb v dotičnem kraju, vendar pa največ v znesku v dotičnem kraju običajnega povprečnega mesečnega zaslužka. Pravico zavarovanja za slučaj onemoglosti imajo vsi delavci, ki so postali vsled nezgode, bolezni ali starosti onemogli. Ta panoga zavarovanja se izvaja po pristojnih organih, po vrsti in stopnji invaliditete in po delazmožnosti invalida.

V Švedski je dne 1. januarja 1918 stopilo v veljavo obvezno zavarovanje za slučaj nezgode obrtnih in poljedelskih delavcev, obvezno zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti je izboljšano od koncem leta 1918 in od 1. januarja 1922. Narodni skupščini je predložen osnutek o splošnem obveznem zavarovanju za slučaj bolezni. Drugi osnutek razpravlja o izpremembi zakona o zavarovanju za slučaj nezgode.

V Švici je stopilo dne 1. aprila 1918 v veljavo obvezno zavarovanje za slučaj nezgode tudi za neobratne nezogde; z naredbom od 20. avgusta 1920 in zakonom od 9. oktobra 1920 je to zavarovanje izpopolnjeno in izboljšano. Že nekoliko let obstoja obvezno zavarovanje učencev v naslednjih kantonih: Waadt, Ženeva, Freiburg, Wallis. V ostalih kantonih je mesto zavarovanja učencev uvedeno zavarovanje otrok za slučaj bolezni. To zavarovanje pa ni omejeno le na šoloobvezne otroke, nego velja za otroke od njihovega poroda ali pa prvega oziroma drugega leta starosti. Taki predpisi obstojajo za Solothurn, mesto Basel, St. Gallen, Appenzell, Graubünden in Tessin.

Na Španskem je s kraljevo naredbom z dne 11. marca 1919 uvedeno obvezno zavarovanje za slučaj starosti za celokupno delavstvo med 16. in

65. letom do določene meje dohodkov.

Čehoslovaška republika je izpremenila zakonodajo o zavarovanju, prevzeto od bivše Avstrije, razširila jo in izboljšala tako zavarovanje delavcev za slučaj nezgode z zakonom od 10. maja 1919 kakor zavarovanje za slučaj bolezni z zakonom od 5. februarja 1920. Z zakonom iz leta 1920 je podaljšano izplačevanje bolezenske podpore od 39 tednov na 52 tednov, a podpora za porodnice se je zvišala na znesek bolezenske podpore. Dosedanj samo fakultativno zavarovanje družinskih članov je proglašeno kot obligatno. Zavarovanje prispevkov plačujeta delodajalec in delojemalec paritetno, doslej je glasom avstrijskega zakona plačal delodajalec samo eno tretjino. (V upravi zavoda imajo delojemalci dve tretjini zastopnikov, delodajalci pa eno tretjino; v nadzorstvu zavoda delojemalci eno tretjino, delodajalci pa dve tretjini. Iz tega je razvidno, da je delavstvo Slovenije tudi v tem oziru ogromno izgubilo na že pridobljenih

pravicah. Op. ured.) Narodni skupščini je sedaj predložen zakonski osnutek o splošnem socialnem zavarovanju.

Na **Japonskem** je dne 1. aprila 1923 stopil v veljavo novi zakon o zavarovanju za slučaj bolezni, glasom katerega je proglašeno zavarovanje za slučaj bolezni obvezno za vse delavstvo — za sedaj okoli 2.000.000 — podvrženo zakonodaji o tovarnah in rudnikih; istočasno je predpisano fakultativno zavarovanje za slučaj bolezni za ostale delavce. Ugodnosti zakona obstoje iz plačevanja podpor v slučaju bolezni in nezgode, v izplačevanju pogrebnih stroškov ter podpore za porodnice. Zavarovalne prispevke plačujeta delodajalec in delojemalec paritetno, vendar ne sme zavarovalni prispevek zavarovanca v nobenem slučaju prekoračiti 3% dnevne mezde; eventualni povišek mora plačati delodajalec. Vlada daje za vsakega zavarovanca letno podporo v znesku največ 2 yenov za pokritje rednih stroškov blagajen za zavarovanje delavcev.

POLITIČNI PREGLED.

Politično mrtvilo je nastopilo tudi v Belgradu. I no, čas počitnic je, vročina je huda in pa — gospodje, ki žele političnih in gospodarskih novic, pragmatik ali celo pozitivnega programatičnega in problematičnega dela v tej smeri naj lepo počakajo, da se obrabi njih nestrpnost in pa da vidijo, da politična in gospodarska sila ni v njih rokah, vsaj pojde kakor pojde. V narodni skupščini sprejeti zakon o uradniški pragmatiki je kralj podpisal. Toda podpis kraljev sam ne zadostuje, zakaj zakon je treba tudi izvršiti. Toda sedaj so počitnice. Pašić je šel najbrž v toplice. Nekateri pravijo, da pojde v Karlove vane na Češko, drugi pa poročajo, da se je peljal skozi Milan. Vsekakor bo porabil svoje počitnice tudi za politične obiske v Franciji in za svoje gospodarske razmere v Švici in Franciji. V Belgradu pa so počitnice in nihče ne vprašuje kaj je z neodložljivimi vprašanji v politiki in gospodarstvu. Pojde kakor pojde.

Sami sebe hvalijo demokrati v „Jutru“. Ko so morali demokrati iz vlade, so postali naravnost besni. Grozili so, da sestavijo listo „grehov“, „lumparij“ in podobnih stvari o svojih bivših zaveznikih radikalcih. Bruhali so ogenj in žveplo na radikale, ker so menili, da bo ta grožnja zbudila zanimanje ter obrnila politično pozornost na demokrate. Grožnja pa je ostala grožnja in proti tej grožnji so le še radikali obljubili, da razkrinkajo demokrate. Sedaj je konec groženj na obeh straneh in demokratsko časopisje je začelo po moderni metodi analizirati državljane, koliko državnosti ima „kemično“ ta ali oni politikar ali pa sploh državljan v sebi. Tisti, ki je bil v Avstriji državotvoren, je v Jugoslaviji skrajno destruktiven, tisti pa ki je bil v Avstriji destruktiven je pa tukaj konstruktiven. To je silno kratka difinicija ki obsoja vso starejšo vodilno generacijo po kopitu, ki je danes že precej obrabljen. Mi se gotovo ne ogrevamo za vprašanja, ki jih demokrati obravnavajo, pač pa moramo konstatirati dejstvo, da so svojo taktiko napram radikalom bistveno izpremenili, ter da skušajo v njih očeh svoj ugled povečati in izpričati svojo superlativno lojalnost, svoje konkurente, ki iščejo tudi stika s sedanjo vlado, pa pošteno očrtniti. Ako se pa vprašamo, kaj nam hoče nuditi ta deviška konstruktivnost, si ne vemo drugega odgovora: Gospoda je vladala v Belgradu, beležila grehe drugih, razmere so pa šle rakovo pot kakor razmere danes. Problemov demokrati ne poznajo! Latinski pregovor pravi „Ubi bene, ibi patria“, ta pregovor je veljaven še danes. Od konstruktivnosti in destruktivnosti ne bo nihče sit; dajte državljanom kruh, uredite upravne in politične razmere pametno, potem pa vam vsaj za svoje ljudi ne bo treba več pisariti o konstruktivnosti in destruktivnosti državljanov. Omenili smo že, da se to vprašanje ne tiče naš,

ne naše stranke, pač pa je treba podariti, kako neolojalno in neproblematično hočejo slovenski kričaški politiki uveljaviti svoj vpliv. Ako bi gospodje imeli resno voljo za konstruktivno politiko, bi povedali, kaj treba storiti, tako pa samo zabavljajo na destruktivne elemente, ker se sami brez pozitivizma.

Italijani so zasedli vrh Triglava. Belgrajska vlada pravi, da se pritoži na mednarodno sodišče, oriunaši pa, da bodo Lahe s palicami prepodili. Obe tolažbi sta najbrže precej šepavi, ker Laha ni mogoče s palico prepoditi, za razsodišče in za vlado v Belgradu je pa tudi postranskega pomena, kdo čuva vrh Triglava s puškami.

Nemški državni zbor je pričel zopet zborovati dne 8. t. m. Na prvi seji je podal kancler dr. Cuno daljši ekspozé, v katerem naglašja, da se Nemčija ne vda Franciji v porurskem vprašanju. Napovedal je več reform v gospodarstvu, apeliral na družbo, da v mezdnih in trgovskih zadevah ustreza potrebi časa. Dr. Cuno ima v državnem zboru še močno večino, najhujše so ugovarjali med govornikomunisti, ki so ga imenovali Stinnesovega hlapca. Iz tega njegovega nastopa je razvidno, da kancler dr. Cuno še ne misli na demisijo.

Glede porurskega vprašanja nameravajo sklicati med zavezniško konferenco, na kateri bi se konkretiziralo medsebojno vprašanje Nemčije in velike antante. Očividno to vprašanje še ne bo tako kmalu rešeno.

Priprava zveznih volitev v Avstriji. Predsednik avstrijske republike prelat dr. Seipel želi, da bi Velenemci in krščansko-socialna stranka nastopili pri bodočih volitvah s skupno listo kot meščanska stranka. V to zvezo bi spadali tudi habsburški monarhisti. Avstrijska socialna demokracija sluti v tem skupnem nastopu veleposestva, klerikalcev in monarhistov indirekten napad na republiko. Socialna demokracija opozarja, da se kazalec zgodovine ne da vrteči nazaj, da je avstrijski narod potem svoje konstituante soglasno sklenil republikansko ustavo ter da bo ta narod tudi v vso odločnostjo branil to obliko države. Iz tega dogodka v politični zgodovini Avstrije se lahko sklepa, da bo volilni boj v Avstriji vroč; obenem pa pričakuje ves svet, da bo tam tudi pri teh volitvah zmaga republikanska misel.

Oddajo imetja je sklenil poljski državni zbor. Oddaja bo znašala eno milijardo poljskih mark, od katerih bodo plačali veleposestniki polovico, 275 milijonov trgovina in industrija, 225 milijonov pa ostali posestniki.

Državni kancler Cuno še ostane? Politične stranke v Nemčiji se niso ujemale s opustljivostjo kanclerjevo napram Franciji. Zaraditega so se bavile z vprašanjem nove koalicije strank. Med političnimi strankami se pa ni dosegel sporazum, zaraditega

so voditelji strank na konferenci s kanclerjem sklenili, da najame Nemčija dobro fundirano posojilo ter izpremeni davčne zakone v svrhu sanacije gospodarstva. Med prebivalstvom je nastalo zaraditega veliko vznemirjenje ter se nemiri in demonstracije zopet obnavljajo. Nemčija skuša sanirati svoje gospodarske razmere na isti način kakor jih skuša sanirati Avstrija.

Grčiji grozi revolucija. Revolucionarni pokret v Solunu postaja večji. Napetost je med Venizelisti in republikanci. Revolucionarno gibanje je pokrenilo najbolj med delavstvom, ki prireja velike demonstracije. Vzrok temu novemu revolucionarnemu gibanju je vsaj deloma padec grške valute, kar očividno izrabljajo proti sedanji vladi izvestni krogi. Položaj je tak, da utegne nastati meščanska vojna, v kateri bo zopet delavstvo prelivalo kri za bogato orško buržoazijo, ki se nahaja v monarhističnem in republikanskem taboru.

Angleška zbornica je šla na počitnice. Tudi v Angliji so odslovili zbornico, ne da bi bili rešili mnogo mnogo aktualnih vprašanj. Zunanja politika Anglije je nezadovoljliva. V ruhrskem vprašanju je dajala Anglija nasvete Franciji, ker pa se Francija ne vda, ne bo Anglija nadaljevala svoje akcije, ne bo odgovorila Nemčiji na noto glede ruhrskega vprašanja, marveč bo le objavila noto v tej zadevi, kakor bi hotela mo-

ralno pritisniti na Francijo. Spričo postopanja angleške vlade, se zbuja sumnja, da ima Anglija svojo posebno politiko, katere pa vlada še noče popularizirati. Pomembno je tudi, da ima Anglija okoli 1.100.000 brezposelnih delavcev. Za brezposelnost je izdala lani 49 milijonov funtov šterlingov, sklenila je javnih del komaj za 300.000 delavcev. Pričakovati je pa, da se brezposelnost še poveča. V gibanju za izboljšanje svojega položaja se pa nahajajo rudarji, železničarji in transport, delavci. Pristaniški delavci vodijo že 7 tednov divjo stavko. V minuli parlamentarni sezi so delavski zastopniki imeli priliko, se prepričati o nasprotju med buržoazijo in delavstvom. Šola za delavstvo bodo te počitnice, šola boja, v katerem morajo tudi delavske strokovne organizacije spoznati, kako škodljivo je prav delavstvu, ker ne vlada več tista solidarnost med strokovnimi organizacijami, ki je še nedavno vladala. To dobo bo angleško delavstvo izrabilo v svojem lastnem interesu v prvi vrsti za to, da poživi zrahljano solidarnost delavskih organizacij.

Umrlega predsednika Zedinjenih držav Hardinga bo nadomestoval podpredsednik Coolidge, zelo energičen levi republikanec, ki pa se tudi ne ogreva za vstop Zedinjenih držav v zvezo narodov in za vmešavanje v evropske razmere. Po prepričanju je buržoa, ki ni prijatelj delavskega gibanja, zlasti pa ne komunistov.

DNENVNE VESTI.

Veleizdaja — ali nagajivost. Glasom pravilnika o uporabi ljudskega dela za popravo javnih cest (kuluk), priobčenega v „Uradnem listu“ števil. 72 z dne 4. avgusta 1923, bi morala mestna občina ljubljanska v zmislu člena 2. pravilnika najkasneje do dne 1. avgusta t. l. sestaviti seznam oseb in voz, zavezanih za delo pri popravi cest ter ga objaviti v vednost prebivalstvu. Informirali smo se na pristojnem mestu ter ugotovili, da tak seznam še ni sestavljen, in ker še ni sestavljen, seveda tudi ni mogel biti objavljen v vednost prebivalstvu stolnega mesta Ljubljane. Ne vemo, ali naj bi šteli to dejanje za nagajivost večine ljubljanske občinskega sveta ali pa bi odgovorne faktorje raje pozvali pred sodišče zaradi — veleizdaje. „Slovenskemu Narodu“, kot zagovorniku kuluka priporočamo, da zadevo uredi na način, kot se mu zdi primerno, kajti ljubljansko prebivalstvo nestrpnost pričakuje, kdaj prične občinska tlaka in kako bo izgledala. Dokler pa seveda ni sestavljen seznam kulukovcev in priobčen, toliko časa se z delom ne more pričeti. — Pa še nekaj, kar gre na rovaš narodnih „socialcev“ in večine ljubljanske občinskega sveta. V zadnji občinski seji je biser komunalnih politikov, narodni „socialc“ Tavčar, očital sedanji večini, da je denar, namenjen za popravo cest, uporabila za plače uslužbencev. Ker je taka uporaba denarja nedopustna in diši po korupciji (večina je namreč hotela magistratne uslužbenke podkupiti?), smo mnenja, da je župan najbrže nameraval že to jesen uvesti kuluk in na ta način zamašiti luknje, ki so nastale v mestnih „kasah“. Vsekakor je to snov za interpelacijo v bodoči seji občinskega sveta. — Strokovne tajnike delavskih organizacij naprošamo, naj pravilnik pazno prečitajo ter ugotove, ali ne bi bilo umestno, ustanoviti strokovno organizacijo „Kuluk“, ki bi ščitila interese kulukovcev. V slučaju stavke bi narodni „socialisti“ prišli na svoj račun s krumirjenjem. V tem slučaju bi bil njihov album popoln: glasovanje za zakon o zaščiti države, krumirjenje pri železniških stavkah in kot zadnja faza krumirjenje pri kuluku. — Da pa je bil Pravilnik priobčen šele 4. avgusta t. l. v „Uradnem listu“, to naj bo stvar preiskovalne komisije, ki jo sestavi vlada, ker vendar ne sme, da bi uredništvo „Uradnega lista“ pri tako važnih pravilnikih delalo pasivno resistenco ter priobčilo pravilnik šele 4. avgusta, dočim mora biti Se-

znam kulukovcev gotov do že 1. avgusta.

Socialna zakonodaja in — kuluk. Snov za precej obširno debato tako v dnevnem kot v strokovnem časopisju nam nudi — kuluk ali po domače „občinska tlaka.“ Poleg člena 25. zakona o proračunskih dvanajstihah za mesec julij, avgust in september 1923 ter pravilnika o uporabi ljudskega dela za popravo javnih cest imamo v Jugoslaviji razen drugih zakonov še dva, ki naj služita v zaščito delavcev in nameščencev. Ta zakona sta: zakon o zavarovanju delavcev in zakon o zaščiti delavcev. Ker nam je vsebina obeh zakonov precej znana, smo tega-le mnenja, ter ga spoštljivo pošiljamo v svet: Za „kulukovec“ veljajo določbe obeh zakonov v enaki meri kot za ostalo delavstvo. Iz tega sledi, da morajo biti v zmislu § 3. zakona o zavarovanju delavcev zavarovani vsi kulukovci za slučaj bolezni in nezgode pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani, odnosno pri njega poslovalnicah. Zavarovalne prispevke plača v zmislu § 21., zadnji odstavek delodajalec, v tem slučaju občina. (Proračun mestne občine ljubljanske za II. polletje 1923 je torej nepopoln, ker ne predvideva rubrike: Zavarovalnina za kuluk. Upamo, da se za te izdatke doseže naknaden kredit potom posojila pri mestni hranilnici (ako narodni „socialc“ Tavčar ne bo ugovarjal. Op. ured.) Glede uvrstitve kulukovcev v nevarnostni razred in odstotek se bo že uredilo. Vsekakor najvišji razred, ker obstoja že danes sigurnost, da bo polomljenih precej lopat in krampov. — V isti meri so za kulovce veljavne določbe zakona o zaščiti delavcev: Delovni čas. O tem bo precej prerokano, kajti za blagor občine bo treba delovni čas kulukovcev čimbolj podaljšati, za blagor kulukovcev pa določiti dnevno na osem ur. Stvar naj se prepusti Zvezi industrijev in Delavski zbornici v odobrenje. Za prehrano kulukovcev naj bi v zmislu § 71. točka 4. zakona o zaščiti delavcev skrbela pristojna borza dela. — Enako bo treba v zmislu § 108. in nad. že sedaj skrbeti, da se pravočasno izvolijo zaupniki. Že vnaprej pa odločno pove-mo, da homo zastopali z vso trdovratnostjo stališče, da smejo voliti zaupnike samo oni, ki osebno delajo kuluk. Borataši, ki se bodo odkupili, naj stvorijo posebno organizacijo kulukovcev-zamenjačev. — Teh par vrstic v premišljevanje vsem moškim med 18. in 50. letom starosti, v posebno upoštevanje in študij pa izvo-

ljenim „očetom“ na mestnem magistratu. — Za ženske kuluk še ni uveden

Banke in trgovine z železino, pozor! Člen 9. pravilnika o „kuluku“ pravi, da „mora vsak kulukovec prinesiti s seboj na delo preprosto orodje, ki ga ljudstvo uporablja vsak dan, kakor motiko, kramp, lopato itd.“ Trgovine z železino pozivamo, naj potem inseratov v časopisju navedejo cene teh „artikov“, banke pa naprošamo, da vsem zavzancem za kuluk ponudijo posojilo za nabavo motik, kram-pov, lopat, strgule, samokolnic, grabelj, sekir itd. Obrestna mera irelevantna, vendar ne sme presegati 30%. Sploh se čudimo, da občinski očetje niso izdali podobnega poziva sedaj, ko je orodje še cenejše, pozneje ga utegne primanjkovati in bodo vsled tega šle cene navzgor. Več agilnosti bi že pričakovali!

Učiteljski kongres v Ljubljani je bil letos v Ljubljani. Učiteljstvo, takozvano napredno učiteljstvo si je ustvarilo razmeroma dobro organizacijo, ki je za razmere, ki danes vladajo v državi, izredno dobro disciplinirana. Ni naš namen, pisati kritiko o delovanju te organizacije, ker bo za to še prilika. Zadostuje naj danes, če navedemo, da šteje ta organizacija pet pokrajinskih poverjeništev, v katerih je včlanjenih 213 društev z 10.203 člani. V Sloveniji šteje poverjeništvu okoli 2470 članov. Številno je torej ta organizacija med najmočnejšimi stanovskimi organizacijami v državi. V načelnih vprašanjih se ta organizacija od lanskega leta ni izpremenila, dasi bi bilo silno želeli, da se v polni meri zaveda, da je učiteljski poklic namenjen narodu in njegovemu napredku, ne pa tej ali oni meščanski stranki. Ta akcent sicer letos na kongresu ni prišel izrečno do izraza in — morda je to dobro znamenje.

Novinarski kongres, ki se je vršil v Ljubljani, je sprejel več resolucij, med katerimi je najpomembnejša ona, ki zahteva zblizanje slovanskih novinarjev. V ostalem je razpravljaj kongres o stanovskih vprašanjih. Kongres je bil sijajna manifestacija novinarjev. Ne moremo se pa tako pohvalno izraziti o organizaciji novinarjev sami. Jugoslovanski novinarji so razmeroma še slabo organizirani, zakaj cela zveza šteje le nekaj sto članov, dasi bi morala šteti skoro par tisoč. Vzrok temu nedostatku je seveda v poklicu samem, ker vplivajo tudi na novinarje še vedno politične stranke. Pač nobena druga stroka ne rabi tako nujno razredno organizacijo kakor novinarji, ker so vedno v nevarnosti, da jim najraznovrstnejše političarstvo, pri katerem sodelujejo, utegne največ škodovati pri delu za konsolidacijo v novinarski stroki. Vsaka strokovna organizacija mora biti programatično čista, konsolidirana in disciplinirana. Do tega prepričanja pa novinarji še niso prišli.

Rudarska stavka v trboveljskem revirju traja dalje ob solidarnosti delavstva. V Kočevju so skušali zavesti rudarje k stavkokaztvu, pa je nakana ponesrečila. Sedaj nastane vprašanje, kaj namerava storiti glede stavke centralna vlada. Ali hoče porabiti zakon v zaščito države ali pa ostati nevtralna ter uvesti pogajanja. Rudarji so v svojem boju opravičeni, če hoče vlada kaj storiti v svrhu sporazuma, potem ji ostane edino pot intervencije, posredovanje. Nasilstvo je krivično.

Obljube železničarjem. Deputaciji „narodnih“ železničarjev je obljubil minister, da bo narodna skupščina sprejela železničarsko pragmatiko, ko se po počitnicah sestane. Naročil jim pa je, da naj preprečijo vsakršno štrajkarsko gibanje med železničarji. Takih tolažb so železničarji slišali mnogo, toda, da bi minister naročil železničarjem samim, da preprečijo med seboj gibanje za izpolnitev teh obljub, kaj takega pa ne slišimo vsak dan. „Narodni“ železničarji pač dobro vedo, kaj je kuluk, ne vedo pa, kaj je kolegalna zvestoba in obupni boj za kruh.

Izvedbo oblasti namerava vlada pospešiti. V vseh pokrajinah se ustanove likvidacijske komisije, ki mora-

jo preuredbo izvesti do jeseni. Še to jesen bodo volitve v oblastne skupščine, če bo šlo po nameri vlade, oziroma radikalcev.

Železničarski štrajk na južni železnici v Jugoslaviji, ki se je uprizoril kot protest proti zavlačevanju regulacije prejemkov, je uspel kljub terorizmu režima. V Zagrebu so celo zaprli železničarskega tajnika sodr. Krekića. Zakaj? Zdi se nam, da bo preiskava proti Krekiću delala oblastem precej preglavic, ker bodo težko dokazale z legalnimi dokazi njegovo krivdo.

Južna železnica se podržavi? O tem poročajo „Jutranje Novosti“, da pripravlja minister Stojadinović prevzem južne železnice s 1. oktobrom 1923, kar je baje sklenila rimska konferenca. Vsekakor pa gre tukaj ali za zakup ali pa za najetje posojila, ki je investirano v južni železnici. S stališča države, če se uredi uprava na železnicah, bi seveda pomenilo napredek, toda te razmere, ki vladajo pri ostalih železnicah, ne obetajo prida.

Železničarski štrajk na Madžarskem, ki so ga uprizorili pravzaprav nacionalisti, je končal brez uspeha.

Brnotov „Naprej“ se je preselil iz Celja v Krško. Tam izhaja pod Brnotovo komando tudi nemški tednik „Vorwärts“. Brnot obljublja, da začne „Naprej“ zopet izhajati kot dnevnik, kar pa jako neradi verujemo, ker je delavstvo že sito njegovih neslanosti ob teh resnih časih.

Celjani ne dobe Falske elektrike. Celjski občinski svet je sklenil s podjetjem Westen pogodbo, po kateri dobavi to podjetje elektriko za mesto mestni elektrarni.

Bivše avstroogrške častnike je vojni minister večinoma vpokojil. To pomeni konsolidacijo vojske.

Veleposestvo Belje v Vojvodini namerava belgrajska vlada dati holandski eventualno tudi neki zagrebški družbi v zakup ali pa prodati, češ, da ga sama ne more racionalno upravljati.

Nov denar bodo izdali v naši državi. Od Avstrije dobe 5 milijonov kron v zlatu na račun avstrijskih dolgov. Na račun tega zneska izda vlada za 150 milijonov novih bankovcev. Znesek sicer ni velik, radovedni smo pa že danes, če ni to le „dekmanetl“. Ako bo dinar napravil salto mortale navzdol, je za tem činom gotovo drugačna ali pa nesmotrena namera.

Železniške tarife se s 15. avgustom znatno podraže za osebni in blagovni promet. Pri osebnih vlakih bo veljal vsak kilometer III. razred 30, II. razred 60, I. razred 90 par. Poleg tega še 15 odstotkov prometnega davka.

Nemška valuta še vedno pada. En dolar je poskočil na 7 milijonov nemških mark.

Slavist Vatroslav Jagić umrl. Varaždinec Vatroslav Jagić je bil rojen 6. julija 1838. Kot univerzitetni dijak se je seznanil z vseučiliščnim profesorjem Franom Miklošičem na Dunaju, ki ga je seznanil z drugimi slovanskimi učenjaki. Svojo prvo službo je nastopil kot profesor na zagrebški gimnaziji, pozneje pa je služboval kot vseučiliščni profesor na Dunaju v Berlinu in v Petrogradu kot profesor slavistike. Jagić si je pridobil svetovno ime kot predavatelj zlasti pa kot pisatelj jezikovnih razprav. Umrl je na Dunaju v soboto dne 5. t. m. v 86. letu starosti.

Rudolf Beer umrl. Na Dunaju je umrl sodrug Rudolf Beer, ki je utonil v Nussdorfskem rečnem kopališču. Pokojnik je bil tudi mnogim slovenskim sodrugom dobro znana osebnost. Pokojnik je bil prvotno kovinar.

Aeroplan je pobegnil iz Novega Sada. Poveljnik in mehanik sta bila Rusa. Popihala sta jo z aeroplanom v Rusijo. Morda nastane špijska afera, zakaj poveljnik je bil častnik jugoslovanske vojske.

Pogrešata se dva državnik. Iz Zagreba je neznan kam izginil gospod Stefan Radić. Iščejo ga na Mažarskem, v Italiji in v zagrebški okolici — doslej brez uspeha. Iz Beograda pa se je neznan kam zatekel g. Nikola Pašić. Ni ga najti niti na Bledu, niti v Karlovih varih, tudi ne v Lozani in ne v Parizu.

V Sloveniji se je baje izvršil nanj »atentat«. Kje sta? Morda imata konferenco?

Delegati za društva narodov. V delegacijo za zasedanje Društva narodov so imenovani: dr. Ninčič (predsednik), dr. Laza Markovič, poslanik v Bernu Jovanović, poslanec Vaša Jovanović, pomočnik železniškega ministra Avramović in zagrebški univerzitetni profesor dr. Stražnički.

Anarhija na Kitajskem. Vrhovna vlada ne posluje, ker so tako predsednik kakor vsi ministri zbežali pod varstvo inozemskih kolonij. Vsa dežela je v rokah razbojniških čet. Zato obstoja nevarnost, da Kitajska zopet pade pod kuratelo velesil. Velesile se v Pekingu posvetujejo, kako na podlagi pogodbe z leta 1901 (po potlačanju bokerske vstaje) ustanoviti mednarodno policijo pod vodstvom švedskega generala Munthe.

Republikanec dr. Novačan se je spokoril. V »Slov. Narodu« je priobčil članek, v katerem pravi, da je Radić demagog, pove pa tudi, da sam ne smatra republikanstva za resno stvar ter zagovarja indirektno radikalce. Dokler bo imel narod tako neiskrene voditelje, bo tudi z njegovo politiko — figa.

Iz stranke.

Krajevna organizacija ljubljanska je imela dne 9. t. m. sestanek, na katerem se je posvetovala o konferenci, ki se vrši v nedeljo 12. t. m. Sestanek se je izvršil ob živahni debati v stranki in o smotrih socialističnega pokreta. Soglasno je bilo sklenjeno, da se celjske konference na izrečno željo sklicateljev udeležita dva člana organizacije kot lojalna gosta. Sprejete so bile končno na sestanku naslednje resolucije:

Ljubljanska socialistična krajevna organizacija

I. **stoji na stališču programa Socialistične Stranke Jugoslavije;**

II. **je prepričana, da nje udejstvovanje v ljubljanski komunalni politiki ne nasprotuje programu SSJ in je trdno odločena, da varuje svojo akcijsko svobodo v ljubljanskem občinskem svetu v svrhu realizacije samoupravnega programa SSJ;**

III. **pozdravlja vsako iskreno delo za konsolidacijo socialističnega pokreta v Sloveniji.**

Čitateljem in naročnikom. S prihodnjo številko pošljemo vsem odjemalcem „Zarje“ tudi poštne položnice. Vse prijatelje zaradi tega že danes opozarjamo, da po poštni položnici takoj pošljejo naročnino, ker bo uprava „Zarja“ pozneje pošiljala list samo naročnikom. Podprite našo akcijo z nesebično požrtvovalnostjo, da uspe ter da dobimo v najkrajšem času močno in konsolidarno socialistično gibanje v Sloveniji, ker je že zadnji čas. Pojdimo preko čenč, preko osebnosti in preko nezaupanja na delo za socializem!

Zarjanska skupina ljubljanske organizacije se udeleži celjske konference dne 12. t. m. kot gost. Na konferenci, kateri prisostvuje kot gost, podajo zastopniki zaenkrat lojalno izjavo, hoteč s tem podpreti konsolidacijo proletarskega pokreta v Sloveniji.

V čem naj obstoji v doglednem času delo za stranko? Predvsem je potrebno za vsakega stankarja, da pozna program socialistične stranke ter da ta program razume ter ima voljo delati za socializem v njegovem zmišlu. To imenujemo socialistično prepričanje. V socialistično stranko pa prihajajo tudi drugi ljudje, zlasti delavci, ki čutijo socialno breme v svojem življenju. Take sotrpine pa je v prvi vrsti treba seznaniti temeljito z bistvom socialističnega pokreta, kar se doseže s kulturnim delom, poukom, literaturo in s političnim in strokovnim gibanjem ali bojevanjem za izvajanje boljšega socialnega položaja

ali političnih pravic, ki naj služijo kot orožje za intenzivnejši boj. Zadnja leta se naše gibanje ni mnogo bavilo s tem prepotrebim delom. Kot objekt polemike so bile osebnosti, politične kupčije, ljubosumje strankinih voditeljev že nekaj let. To pa je ves pokret spravilo v nepravilni tir, namesto o programu in načelnosti so razpravljale vse organizacije samo o takih stvareh ter se s tem oddaljile od pravega dela za socializem. To je velik pogrešek, ki ga morajo socialistične organizacije odpraviti ter pričeti z delom, ki edino more utrditi socialistično gibanje ter napraviti iz sedanjega kaosa zopet močan pokret. Ljudem pa, ki sejejo prepire po organizacijah, ki ne skušajo v tej smeri pričeti delati v našem pokretu, pokažite vrata, zakaj, čimprej se jih iznebi proletarijat, bolje bo zanj, ker socialistični pokret ne sme biti godlja zmešanih filozofov ali hudobnih obrekljivcev, marveč zbor prepričanih, zanesljivih in voljnih revolucionarnih bojevnikov za socializem.

Književnost.

Dr. Lončar, Politika in zgodovina. Pod tem naslovom je zbral dr. Lončar nekaj svojih člankov, ki jih je v letih 1917. do 1922. priobčil v raznih časnikih in revijah. Glede na vsebino je uvrstil članke v pet skupin. K prvi skupini nam podaja kratke karakteristike Masaryka, Kreka, Mahniča, Svetca, Šusteršiča in Tavčarja. V drugem poglavju je zbral nekaj podatkov o stališču jugoslovanske socialne demokracije napram jugoslovanskemu vprašanju izza dobe pred prevratom. V tretjem poglavju z naslovom „o ustavi v Jugoslaviji“ razvija svoje nazore o notranji ureditvi Jugoslavije. V nadaljnjem poglavju „o socializmu in komunizmu“ objavlja nekaj svojih člankov k socialističnemu in komunističnemu pokretu v Sloveniji. V zadnjem poglavju pa priobčuje kritiko razprave o slovenski politiki, ki jo je priobčil srbski časops „Novi život“, in je v tej kritiki zbral mnogo podatkov o vprašanjih, ki so v zvezi z mirovno konferenco, s koroškim plebiscitom in z rapalsko pogodbo. — Profesor Lončar je od nekaj zvest prijatelj delavstva in je že v časih pred vojno javno sodeloval pri tedanjem socialističnem časopisju. Po prevratu je bil tudi poslanec socialno-demokratske stranke v začasnem predstavništvu v Beogradu. Kot učenec Masarykov pa je stal vedno na desnem krilu socialističnega pokreta in ti njegovi nazori se razodevajo tudi iz pričujoče knjižice. V ustavnem vprašanju zastopa mnenje, da bo treba najti sredino med skrajnim centralizmom in pa med skrajnim federalizmom ter poudarja važnost kulturnega momenta za organizacijo države. Iz vsakega priobčenih člankov se razvidi, da jih je pisal mož, ki je dejanske razmere bistro opazoval in o njih temeljito razmišljeval, zato bodo vzbujali v čitatelju vobče pritrjevanje, vsekakor pa razmišljanje. Zato knjigo toplo priporočamo.

Franjo Žgeč, Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda. Pod tem naslovom je priobčil pisatelj svojo razširjeno in popolnjeno univerzitetno razpravo o temeljnih vprašanjih in nalogah vzgoje, šole in pouka. Marljivi pisatelj nam daje v zelo pregledni obliki sliko o sedanjem stanju šolstva in vzgoje ter pojasnjuje svoje nasvete in načrte k reformi šolstva. Knjiga razodeva socialno razumevanje sedanje družbe in načena mnogo zares važnih problemov, ki morajo zanimati vsakega socialista. Opozarjam samo na princip produktivne ali delovne šole. Ker je nedvomno, da se moremo le potopiti dvignjenja prosvetnega nivoja širokih ljudskih slojev približati ciljem socializma se bomo pač z vprašanji, obravnjavami v tej knjižici obširneje pečati nego doslej. Knjiga stane 12 dinarjev in je želeti, da bi se razširila tudi med zavednim delavstvom.

Odgovorni urednik Ignac Mihovec. — Izdajatelj in lastnik: Konzore „Zarje“. — Tiska tiskarna J. Blasnik naasl.